

Wandeling langs het Bert Bospad door de Westbroekse zoddén (pagina's 127-135)

Deze vrij korte wandeling (ongeveer twee uur) geeft een mooi overzicht over de verschillende verlandingsstadia in de uitgegraven petgaten in het veenweidegebied van westelijk Nederland. Je ziet hier open water, drijfwillen, trilvenen en moerasbos met een grote verscheidenheid aan moerasplanten. Bovendien heb je een redelijke kans op moerasvogels als Zwarte stern en Purperreiger. Bij nat weer zijn laarzen verstandig. Het is ook de moeite waard om een schepnet mee te nemen om waterplanten en waterdieren aan land te kunnen halen.

Hoe te bereiken:

auto: vanaf Utrecht of Hilversum over A27; neem afslag 32 (Maartensdijk); aan het einde van de afslag vanuit Utrecht linksaf (vanuit Hilversum rechtsaf); bij rotonde rechtsaf; eerste weg links richting Westbroek; door Westbroek heen; ongeveer 200 meter na de Gereformeerde kerk begint aan de rechterkant het Bert Bospad (er staat een bordje); hier is een parkeerplaats.

openbaar vervoer: met de trein naar station Utrecht Centraal; vandaar stoptrein naar Utrecht Overvecht; dan stadsbus 122 (GVU) richting Nieuw Loosdrecht; uitstappen in Westbroek bij halte Gereformeerde kerk (pas op: niet bij de halte Nederlands Hervormde kerk, dan moet je veel verder lopen); ca. 200 meter verderop (van het dorp af) begint het Bert Bospad aan de rechterkant van de weg.

Beschrijving wandeling:

Vanaf de parkeerplaats het hek door;

- (1) Aan rechterkant meteen een mooie brede sloot met veel plantensoorten die we verderop ook zullen tegenkomen. In het water: Smalle waterpest, Kikkerbeet, Watergentiaan, Pijlkruid, Grote egelskop en Zwanenbloem. Langs de kant: Kleine watereppe, Waterzuring, Slanke waterkers, Pijptorkruid, Moerasvergeet-mij-nietje, Moerasrolklaver en Moeraswalstro.

Eerste pad linksaf, het bosje in (bij paaltje met pijl); loop het pad door het bosje helemaal af (onderweg steek je een brede legakker met grasland over); tot dat je bij breed pad komt; hier linksaf.

- (2) Dit moerasbos met Zwarte els en Grauwe wilg is het laatste stadium van de verlanding van het open water in de petgaten. In de ondergroei: Dotterbloem, Bitterzoet, Groot heksenkruid, Haagwinde, Koninginnekruid, Hop, Gele lis, Valeriaan, Elzenzegge en Melkeppe. Kenmerkend zijn de hoge pollen Pluimzegge. Deze planten waren er al bij de eerste verlanding van het open water en zijn daarna steeds verder omhoog gegroeid; hier en daar zijn het echte pilaren geworden. Let in het bijzonder op de varens: in het begin vooral Smalle en Brede stekelvaren; aan het einde van het pad is het wat natter en vind je ook Kamvaren en Moerasvaren. In het vroege voorjaar bloeit hier (en op veel andere plekken) het mooie Veenreukgras. In het bos Tjiftjaf, Fitis, Vink, Koolmees, Matkop, Zwartkop en Roodborst.

Brede pad buigt eerst naar rechts dan weer naar links; gewoon doorlopen (pad naar rechts negeren).

- (3) We passeren tot het bankje vier petgaten met verschillende verlandingsstadia: (a) open water met Gele plomp, Waterlelie, Pijlkruid, Smalle waterpest en Glanzend fonteinkruid; (b) Krabben-scheervegetaties met Kikkerbeet; (c) in hoek vijfde petgat (achter bankje) drijfwillachtige begroeiing met Slangenwortel, Moerasvaren, Grote boterbloem, Waterzuring; (d) langs de kanten echte moerasbegroeiing met Koninginnekruid, Grote wederik, Riet en Rietgras. Let in de moerasranden op Kleine karekiet, Rietzanger en Rietgors. Meestal hoor je wel een Koekoek.

Na het bankje pad blijven volgen (links en dan weer rechts en dan een behoorlijk stuk rechtdoor).

- (4) We lopen nu langs een brede sloot (aan linkerhand); over de gehele lengte van de sloot liggen aan de overkant steeds mooie drijfwillen die aan één kant aan de oever vastzitten; vanaf het open water zien we eerst: Smalle waterpest, Glanzend, Tenger en Plat fonteinkruid, Kikkerbeet, Waterlelie, Kleine egelskop, Holpijp en Watertorkruid. Daarna: Slangenwortel, Grote boterbloem, Moerasvaren, Watermunt, Wateraardbei; vervolgens Gele lis, Waterzuring, Grote watereppe, Pluimzegge en uiteindelijk: Zwarte els en Grauwe wilg. Kijk in de sloot aan het einde van het pad ook naar Bootsmannetjes, Schrijvertjes op het water en in het water naar Waterspin en Staafwants.

(5) Halverwege dit pad ligt links een trilveen waarin een aantal jaren geleden nog veel Rietorchissen stonden; inmiddels zijn die grotendeels verdwenen als gevolg van de voortgaande verzuring. Op dit moment staat hier nog veel Gewone zegge, Snavelzegge, Veenpluis, Moerasvaren, Waterdrieblad en Moeraskartelblad. Hier groeit ook het zeldzame Slanke wollegras. De tweede helft van het trilveen is al wat verder verzuurd; hier heeft hoogveenvorming plaatsgevonden. In dit deel groeien veel veenmossen; in het centrum zie je duidelijk de groene plakken met Gewoon haarmos en met de kijker kun je daartussen de Ronde zonnedauw zien.

(6) Tijdens mijn laatste wandeling in 2011 lagen in het brede petgat aan de rechterkant van het pad uitgestrekte kranswiervelden. Dit is het vrij zeldzame Stekelharig kransblad (*Chara hispida*) dat vooral voorkomt in matig voedselarme milieus. Deze soort werd hier niet eerder gezien. Blijkbaar wordt het water in deze petgaten langzaam voedselarmer (met dank aan Prof. Wim Weijs die de soort gedetermineerd heeft).

Aan het einde van de bosjes buigt het pad naar rechts; hier gaat een pad rechtdoor richting Tienhovensch kanaal, wij houden rechts aan en lopen aan de ander kant van de petgaten weer terug richting Westbroek.

(7) Het is goed om ook zo nu en dan de lucht af te speuren; er vliegen in de zomer vaak Zwarte sterns, Visdiefjes, Lepelaars en Purperreigers over; je kunt ook Torenavalk, Boomvalk, Sperwer, Havik en Buizerd zien. Op het water en in de weilanden veel Grauwe ganzen, maar ook Krakeend, Wilde eend en Fuut. In het eerste petgat rechts groeit langs de kant veel Grote lisdodde, maar op de plekken die sterk op de wind liggen en daardoor meer onderhevig zijn aan golfslag groeit juist de Kleine lisdodde. Langs de sloot aan de linkerkant van het pad veel Kalmoes en Moeraszegge.

(8) Halverwege het petgat liggen twee stukjes trilveen op plekken waar recent verlanding van het petgat heeft plaatsgevonden en waar het veenvormingsproces (en daarmee de verzuring) minder ver is dan in het eerste trilveen dat we zagen. Hier groeien veel bijzondere plantensoorten: Moeraskartelblad, Waterdrieblad, Wateraardbei, Ronde zegge, Draadzegge en wellicht

Slank wollegras. Je kan deze trilveentjes niet in. Gebruik de kijker.

Op de T-splitsing linksaf richting bosje; voor het bosje staat een bankje; ga hier nog even zitten om nog eens uit te kijken over dit mooie landschap van petgaten en legakkers. Daarna rechtdoor lopen, rechtsaf en teruglopen naar parkeerplaats.

Opmerkingen en aanvullingen:
frank.berendse@wur.nl

